

﴿ 93. MEKTUP ﴾

٩٣ - ﴿ الْمَكْتُوبُ الثَّالِثُ وَالتَّسْعُونَ إِلَى الْخَوَاجَةِ هَاشِمِ الْبَدَخَشِيِّ الْكَشْمِيِّ فِي بَيَانِ أَنَّ لِكُلِّ مِنْ لَطَائِفِ عَالَمِ الْخَلْقِ وَعَالَمِ الْأَمْرِ ظَاهِرًا وَبَاطِنًا وَلُحُوقِ هَذَا الْبَاطِنِ بِاسْمِهِ هُوَ قَيُّومُ الْعَارِفِ وَبَيَانِ أَنَّ الْعَارِفَ فِي وَقْتِ التَّزْوُلِ إِلَى الْقَلْبِ مُتَوَجِّهٌ إِلَى دَعْوَةِ الْعِبَادِ ظَاهِرًا وَبَاطِنًا ﴾

اَعْلَمُ أَنَّ عَالَمَ الْخَلْقِ وَعَالَمَ الْأَمْرِ لِلْعَارِفِ التَّامِّ الْمَعْرِفَةِ وَإِنْ كَانَ كِلَاهُمَا دَاخِلَيْنِ فِي الظَّاهِرِ وَالصُّورَةِ بِالنِّسْبَةِ إِلَى الْأِسْمِ الْقَيُّومِ الَّذِي هُوَ وَجْهُهُ الْخَاصُّ وَفِي الْحَقِيقَةِ هُوَ بَاطِنُهُ وَحَقِيقَتُهُ كَمَا حُرِّرَ تَحْقِيقُهُ فِي مَكْتُوبٍ وَلَكِنْ إِذَا لَاحَظْنَا هَذَا الظَّاهِرَ وَالصُّورَةَ بِحِدَّةِ النَّظَرِ الَّتِي هِيَ صَارَتْ مَوْهَبَةً بِمَحْضِ فَضْلِ اللَّهِ جَلَّ سُلْطَانُهُ يَظْهَرُ هُنَا أَيْضًا ظَاهِرٌ وَبَاطِنٌ وَتَبَدُّو صُورَةً وَحَقِيقَةً لَا أَنَّهُ نَجَدُ عَالَمَ الْخَلْقِ بِتَمَامِ ظَاهِرًا وَعَالَمِ الْأَمْرِ بَاطِنًا كَمَا ظَنَّ جَمَاعَةٌ بَلْ فِي كُلِّ لَطِيفَةٍ مِنْ لَطَائِفِ عَالَمِ الْأَمْرِ وَالْخَلْقِ صُورَةٌ وَحَقِيقَةٌ عُنْصُرُ التَّرَابِ لَهُ ظَاهِرٌ وَبَاطِنٌ وَكَذَلِكَ الْأَخْفَى لَهُ ظَاهِرٌ وَبَاطِنٌ وَهَذَا الْبَاطِنُ الَّذِي يَتَعَلَّقُ بِعَالَمِ الْخَلْقِ وَعَالَمِ الْأَمْرِ يَكُونُ يَوْمًا قِيَوْمًا بَتَوَسُّطِ الْأَعْمَالِ الصَّالِحَةِ بَلْ بِمَحْضِ مَوْهَبَةِ اللَّهِ جَلَّ سُلْطَانُهُ مُلْحَقًا بِذَلِكَ الْبَاطِنِ الَّذِي هُوَ مَرْبُوطٌ بِالْإِسْمِ الْقَيُّومِ شَيْئًا فَشَيْئًا إِلَى حَدٍّ لَا يَبْقَى مِنْ هَذَا الْبَاطِنِ أَتْرَاصًا وَكُلَّمَا هُوَ غَيْرُ الظَّاهِرِ الصَّرْفِ يَصِيرُ مُحْتَفِيًا وَلِحَاقًا هَذَا الْبَاطِنِ بِالْإِسْمِ الْقَيُّومِ لَيْسَ هُوَ بِمَعْنَى أَنَّ هَذَا الْبَاطِنَ يَكُونُ فِي ذَلِكَ الْإِسْمِ وَأَنَّهُ يَتَّحِدُ مَعَهُ فَإِنَّ ذَلِكَ الْحَادِثَ سُبْحَانَ مَنْ لَا يَتَغَيَّرُ بِذَاتِهِ وَلَا بِصِفَاتِهِ وَلَا بِأَسْمَائِهِ بِحُدُوثِ الْأَكْوَانِ بَلْ بِمَعْنَى أَنَّهُ تَحْصُلُ لِهَذَا الْبَاطِنِ نِسْبَةٌ إِلَى ذَلِكَ الْإِسْمِ مَجْهُولَةٌ الْكَيْفِيَّةُ تَكُونُ مَوْهَبَةً لِلْحُلُولِ وَالِاتِّحَادِ وَفِي الْحَقِيقَةِ لَا حُلُولَ وَلَا اتِّحَادَ فَإِنَّ ذَلِكَ مُسْتَلَزِمٌ لِقَلْبِ حَقِيقَةِ الْأَمْكَانِ إِلَى حَقِيقَةِ الْوُجُوبِ تَعَالَتْ وَتَقَدَّسَتْ وَهُوَ مُحَالٌ عَقْلِيٌّ وَزَنْدَقَةٌ فِي الشَّرِيعَةِ وَذَلِكَ الظَّاهِرُ الصَّرْفُ الَّذِي يَبْقَى وَإِنْ كَانَ مِنْ عَالَمِ الشَّهَادَةِ فَإِنَّهُ مَشْهُودٌ وَمَرِيٌّ وَلَكِنَّهُ مُنْصَبِّ بَلَوْنِ الْبَاطِنِ وَإِنْ كَانَ الْبَاطِنُ خَارِجًا مِنْ حَيْطَةِ الشُّهُودِ وَالْإِدْرَاكِ وَصَارَ مُلْحَقًا بِالْغَيْبِ وَآخِذَ لَوْثُهُ فَإِنَّ الْكَيْفِيَّ مَا لَمْ يَأْخُذْ لَوْثٌ إِلَّا الْكَيْفِيَّ وَلَمْ يَخْرُجْ مِنْ حَيْطَةِ الْإِدْرَاكِ الْكَيْفِيَّ وَلَمْ

يَحْمِلُ حُمُولَهُ مِنَ الشَّهَادَةِ إِلَى الْغَيْبِ لَا يَنَالُ نَصِيًّا مِنَ الْأَكْيَفِيِّ الْحَقِيقِيِّ وَلَا يَكُونُ مُطْلَعًا عَلَى غَيْبِ الْغَيْبِ (يَتَّبِعِي) أَنْ يُعْلَمَ أَنَّ هَذَا الظَّاهِرَ الَّذِي بَقِيَ عَلَى حَالِهِ مُتَمِّزًا مِنَ الْبَاطِنِ وَجْهُهُ إِلَى الْخَلْقِ بِالتَّمَامِ وَالطَّاعَاتُ وَالْعِبَادَاتُ الشَّرْعِيَّةُ مُرْتَبِطَةٌ بِهِ وَمَعَامَلَةُ الدَّعْوَةِ وَالتَّكْمِيلِ أَيْضًا مُنَوَّطَةٌ بِهِ وَبَاطِنُ هَذَا الْعَارِفِ صَاحِبِ التَّكْمِيلِ سَوَاءٌ كَانَ مُتَعَلِّقًا بِالْمَرَاتِبِ الْأَمْكَانِيَّةِ أَوْ بِالْمَقَامَاتِ الْوُجُوبِيَّةِ أَيْضًا مُتَوَّجَّةٌ إِلَى الظَّاهِرِ وَلِأَيِّ شَيْءٍ يَتَوَّجَّهُ الظَّاهِرُ يَتَوَّجَّهُ الْبَاطِنُ أَيْضًا إِلَى تِلْكَ الْجِهَةِ لِأَجْلِ التَّكْمِيلِ وَالتَّرْبِيَةِ وَتَتِمِّمِ الْعِبَادَةِ فَإِنَّ هَذِهِ الدَّارُ دَارُ الْعَمَلِ وَهَذَا الْمَوْطِنُ مَوْطِنُ الدَّعْوَةِ وَحَقِيقَةُ الشُّهُودِ وَالْمُشَاهَدَةِ إِنَّمَا هِيَ فِي الْآخِرَةِ وَمَعَامَلَةُ الْكُشْفِ وَالْمَعَانِيَةِ أَمَامَنَا وَعِبَادَةُ الْمَعْبُودِ جَلَّ سُلْطَانُهُ فِي هَذَا الْمَوْطِنِ أَفْضَلُ مِنَ الْإِسْتِغْرَاقِ فِي الْمَعْبُودِ تَعَالَى وَانْتِظَارُ الْمَطْلُوبِ الَّذِي هُوَ نَاشٍ مِنَ الْمَحَبَّةِ خَيْرٌ مِنَ الْإِسْتِهْلَاكِ فِي الْمَطْلُوبِ يُصَدِّقُ أَرْبَابُ السُّكْرِ ذَلِكَ أَوْ لَا وَتَوَّجَّهُ الظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ هَذَا الَّذِي حَصَلَ لِعَارِفِ صَاحِبِ تَكْمِيلِ إِلَى جَانِبِ الْخَلْقِ هُوَ إِلَى بُلُوغِ الْأَجَلِ الْمُسَمَّى الَّذِي هُوَ مُنْتَهَى مَقَامِ الدَّعْوَةِ فَإِذَا بَلَغَ الْأَجَلَ يُطْلَعُ عَلَى جِسْرِ الْمَوْتِ وَيَضَعُ قَدَمَهُ فِي مَنْزِلِ وَصَالِ الْمَحْبُوبِ وَيُشْرَفُ بِدَوْلَةِ الْوَصْلِ وَالْإِتِّصَالِ بِلَا مُزَاخَمَةَ الْأَغْيَارِ ﴿شِعْرٌ﴾

هَنِيئًا لِأَرْبَابِ النِّعَمِ نَعِيمُهَا * وَلِلْعَاشِقِ الْمِسْكِينِ مَا يَتَجَرَّعُ

"رَبَّنَا أَنْتُمْ لَنَا نُورٌ وَاعْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ" وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ وَلِتَحْيَهُ وَلِبَرَكَةِ عَلَى خَيْرِ خَلْقِ اللَّهِ وَعَلَى إِخْوَانِهِ لِكِرَامِ وَعَلَى إِلَهٍ وَصَحْبِهِ الْعِظَامِ لِي يَوْمِ الْقِيَامِ.

❧ TÜRKÇE ANLAMLI ❧

Bu mektup Hâce Haşim el-Bedahşî el-Keşmî'ye gönderilmiştir. İmam-ı Rabbanî bu mektupta halk ve emir alemine ait bütün latifelerin bir zahir bir de batın tarafının bulunduğunu ve batın tarafının arifin kayyumu olan [ilahî] isme katıldığını beyan eder. Ayrıca İmam-ı Rabbanî bu mektupta arif kul kalbe inişi sırasında hem zahiri hem de batını itibarıyla kulları davet vazifesine yöneldiğini açıklar.

Marifeti eksiksiz olan bir arifin, gerek halk gerekse emir alemi, her ne kadar onun vech-i hassı olan ism-i kayyumuna nispetle zahir ve suret mertebesinde olsa da, gerçekte arif kulun hakikati ve batınıdır. Nitekim

bu konunun izahı başka bir mektupta verilmiştir. Fakat bu zahir ve suret diye açıkladığımız şeyi ilahi lütfun bağışladığı keskin bir bakışla incelediğimizde burada da bir zahir ve bir batının, bir suret ve bir hakikatın bulunduğu görürüz. Burada bir grup sufinin zannettiği gibi halk aleminin tamamen zahir, emir aleminin de tamamen batın olduğunu düşünmek yanlış olur. Bilakis halk ve emir aleminin her bir latifesinde bir suret bir de batın bulunmaktadır. Mesela toprak latifesinin bir zahiri bir de batını vardır. Bunun gibi ahfa latifesinin de bir zahiri bir de batını bulunmaktadır. Halk ve emir alemlerinin her birine taalluk eden bu batın gün be gün salih ameller ve özellikle Allah'ın lütfuyla yavaş yavaş ism-i kayyuma bağlı olan batına katılır ve sonunda batından geriye hiçbir eser kalmaz. Tamamen zahir olmayan her şey sonunda gizlenir. Sözü edilen batının ism-i kayyuma karışması batının bu ismin içine girmesi ve onunla bütünleşmesi anlamında değildir. Zira bu düşünce küfrü gerektirir. Allah zatı, sıfatları ve isimleri itibariyle oluşların meydana gelmesiyle değişmekten münezzehtir. Burada batının ism-i kayyuma katılışı, batınla bu isim arasında belirsiz bir nisbet meydana gelmesi anlamındadır. Bu nispet her ne kadar hulül ve ittihat şüphesi doğursa da gerçekte ortada ne hulül ne de ittihat vardır. Çünkü bu durum mümkün bir varlığı vacip bir varlığa dönüştürme teşebbüsüdür. Bu hem aklen imkansızdır, hem de zındıklıktır. Geriye kalan sırf zahir şahadet aleminden olup görülmekte ve müşahede edilmektedir. Fakat bu zahir de batının rengine bürünmüştür. Batın ise müşahade ve idrakin ötesinde ve gayp alemine geçmiş durumdadır. Keyfiyet bağımlısı olan bir şey keyfiyet ötesi olan şeyin rengini alıp keyfi idrak sahasından ayrılmadıkça ve yükünü şahadet aleminden gayp alemine taşımadıkça hakiki lakeyfidan (keyfiyet ötesi varlıktan) nasiplenemez ve gaybın gaybına muttali olamaz.

Şunun da bilinmesi gerekir ki batından ayrılan ve geriye tek başına kalan zahirin yüzü tamamen halk alemine dönüktür ve her türlü ibadet ve itaat ona bağlıdır. Bunun gibi davet ve irşat faaliyetleri de ona teslim edilmiştir. Bu irşad makamına ulaşmış arifin batını, ister imkan mertebeleriyle alakalı olsun ister vücup makamlarıyla alakalı olsun daima zahire yönelmiş durumdadır. Halkı irşat ve terbiye için zahir her nereye dönerse batın da oraya dönmektedir. Zira bu dünya amel yurdu, davet vatanıdır. Hakiki anlamda müşahade ise sadece ahirettedir. Keşif ve muayene muamelesi ise önümüzdedir. Bu dünyada Allah'a ibadet etmek onda kendini kaybetmekten daha üstündür. Matlubu beklemek matlupta kendini tüketmekten daha hayırlıdır. Sekir erbabı bunu anlasın veya anlamasın değişen bir şey yoktur. Irşat makamına ermiş arifin zahir ve batınının halka yönelmesi davet makamının sonu olan Allah katında belirlenmiş vakte kadardır. Arif kul iş bu vakte geldiğinde ölüm köprüsüne muttali

الْآخِرَةِ O sadece ahirettedir وَالْمُعَايَنَةِ الْكَشْفُ Gözle görme ve keşfetme muamelesi (Nerededir?) أَمَامَنَا Önümüzdedir سُلْطَانُهُ جَلَّ سُلْطَانُهُ Saltanatı yüce mabuda ibadet (Nerededir?) فِي هَذَا الدُّنْيَا Bu dünyada (Nedir?) أَفْضَلُ Daha faziletlidir (Nedeni?) مَاتِلُوا الْمَطْلُوبِ فِي اللَّهِ تَعَالَى Allah Teâlâ'da Kaybolmaktan (Nerededir?) الْإِسْتِغْرَاقُ Matlubu beklemek (Nedeni?) خَيْرٌ Ki, o muhabbetten kaynaklanıyor (Nedir?) يَصْدَقُ فِي الْمَطْلُوبِ Yok olmaktan (Nerededir?) يَسْتَهْلِكُ İster doğrulasın (Nâm) أَرْبَابُ السَّكْرِ Sekir sahipleri (Neyi?) بunu لَا İster doğrulamasın (Nedir?) حَصَلَ لِعَارِفٍ صَاحِبٍ Zahir ve batinın bu yönelmesi (Nereye yönelmesi?) كَيْ تَكْمِيلُ Ki, irşat sahibi arif için hasıl oldu (Nereye kadar?) O, Allah tarafından belirlenmiş zamana فَاذَا بَلَغَ الْأَجَلَ Ki o davet makamının sonudur (Nereye?) أَرَبُغِ الْأَجَلِ الْمُسَمَّى O, Allah tarafından belirlenmiş zamana فَاذَا بَلَغَ الْأَجَلَ Ki o davet makamının sonudur (Nereye?) عَلَى جِسْرِ الْعَوْتِ Ölüm köprüsüne (Nereye?) وَيَضَعُ قَدَمَهُ Ve ayak basar (Nereye?) مَاهْبُوبِ Mahbuba ulaşma makamına (Nereye?) وَيُشْرَفُ Ve şereflenir (Nereye?) بِدَوْلَةِ الْوَصْلِ وَالْإِتِّصَالِ Vasil ve ittisal devleti ile (Nereye?) شِير: ﴿شِعْرٌ﴾ Gayırla karışma olmaksızın (Nereye?)

وَاللَّعَاشِقِ نَعِيمُهَا (Nereye?) نِعْمَتِهَا Nimetleri (Nereye?) لِرَبِّابِ النَّعِيمِ (Nereye?) Afiyet olsun (Nereye?) مِسْكِينِ Miskin aşığa da Yutkunduğu (Nereye?)

وَأَغْفِرْ لَنَا نُورَنَا (Nereye?) أُنِمْ لَنَا Bizim için tamamla (Nereye?) عَيْنِ رَبِّنَا Ey Rabbimiz! (Nereye?) وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ Gücü yetensin (Nereye?) عَلَى كُلِّ شَيْءٍ İnnâ sen (Nereye?) سَلَامٌ عَلَيْكَ (Nereye?) تَحِيَّةٌ وَبَرَكَاتٌ (Nereye?) Tahiyye ve bereket olsun (Nereye?) عَلَى خَلْقِ اللَّهِ (Nereye?) Onun değerli kardeşlerine (Nereye?) وَ عَلَى إِخْوَانِهِ الْكَرَامِ Ehline ve büyük sahabesine (Nereye?) الْيَوْمِ الْقِيَامِ (Nereye?) Kiyamet gününe kadar.